

УДК 658.29:631.115 (477)

JEL Classification: G29, A23, Q14, G32, L29

Хоменко Олександр
аспірант

Подільський державний аграрно-технічний університет
м. Кам'янець-Подільський, Україна
E-mail: kentos@ua.fm

АНАЛІЗ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ОЗНАК МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація

Вступ. На сьогоднішній день постійні перепади економіки призводять до появи ризиків та загроз, які ведуть до збільшення небезпеки стосовно фінансової сфери діяльності молокопереробних підприємств. Ідентифікація ознак механізму управління фінансовою безпекою дасть можливість виявити зв'язки між фінансовими показниками діяльності, їх фінансової стійкості та платоспроможності та ефективною нейтралізацією фінансових ризиків та загроз.

Методи. Методологічною основою дослідження є діалектичний метод наукового пізнання. Дослідження здійснювалось за допомогою методів інтегрального аналізу, узагальнення, статистичного.

Результати. Проведений аналіз фінансових результатів діяльності молокопереробних підприємств дав змогу виявити тенденції фінансових показників, проаналізувати рівень фінансової безпеки підприємств, дослідити роботу менеджерів щодо використання потенціалу підприємств, забезпечення потреб у господарському і діловому розвитку, інтересів учасників управління, підвищення рівня конкурентоспроможності та дозволить розробити механізми управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств України. На основі проведеної інтегральної оцінки фінансового стану досліджуваних підприємств відображено інтереси учасників, а отриманий інтегральний показник фінансового стану характеризує інвестиційну привабливість підприємств.

Перспективи. Одержані результати дозволили окреслити рівень фінансової безпеки молокопереробних підприємств, розробити механізми управління фінансовою безпекою, що може бути використано молокопереробними підприємствами України.

Ключові слова: фінансова безпека, економічна безпека, управління фінансовою безпекою, загроза, ризик.

Вступ.

На сьогоднішній день кризові явища в економіці країни призводять до появи ризиків та загроз, що збільшує рівень небезпеки стосовно фінансової сфери діяльності молокопереробних підприємств. Ідентифікація ознак механізму управління фінансовою безпекою дасть можливість виявити зв'язки між фінансовими показниками діяльності, їх фінансової стійкості і платоспроможності та ефективною нейтралізацією фінансових ризиків та загроз.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Засади управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств знайшли відображення у працях таких вітчизняних науковців, як: О. Ареф'єва, О. Барановський, І. Бланк, К. Горячова, О. Василик, С. Мочерний, М. Єрмошенко, Г. Козаченко, В. Мунтян, А. Штангрет та ін. Попри вже сформовану теоретико-методичну базу із питань дослідження управління фінансовою безпекою підприємств, складний характер фінансових відносин самих суб'єктів господарювання постійно спонукає до пошуку новітніх ідей в системі врегулювання даного питання.

Мета.

Метою роботи є проведення аналізу та дослідження аспектів ідентифікації ознак механізму управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств.

Методологія дослідження.

Методологічною основою дослідження є діалектичний метод наукового пізнання. Були використані загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, а саме: абстрактно-логічний, інтегрального аналізу, узагальнення, статистичний.

Результати.

Сучасний етап розвитку виробництва молочних продуктів в Україні характеризується неоднозначними темпами виробництва та постійним пошуком ефективних варіантів ведення господарства, що вимагає від керівників підприємств прийняття найраціональніших управлінських рішень для створення конкурентних переваг, збільшення частки ринку збуту виробленої продукції. Особливу увагу під час проведення аналізу діяльності молокопереробних підприємств потрібно приділити дослідженню фінансових результатів їх діяльності, що дасть змогу виявити тенденції фінансових показників, проаналізувати рівень фінансової безпеки підприємств, дослідити роботу менеджерів щодо використання потенціалу підприємств, забезпечення потреб у господарському і діловому розвитку, інтересів учасників управління, підвищення рівня конкурентоспроможності та дозволить розробити механізми управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств в Україні.

Корпоративне управління – це система відносин між органами товариства і його власниками (акціонерами) щодо управління діяльністю товариства.

Система корпоративного управління являє собою організаційну модель, за допомогою якої підприємство представляє і захищає інтереси своїх інвесторів.

Процес забезпечення фінансової безпеки підприємства базується на відповідному механізмі її управління, під яким розглядають сукупність станів та процесів, з яких складається управління щодо протидії небезпекам, загрозам та ризикам [1, с. 145].

Таким чином, логіко-структурна модель формування механізмів управління фінансовою безпекою підприємства повинна включати наступні механізми: організаційно-синергетичної інтеграції; вертикальної інтеграції, що використовує організаційно-адміністративний ресурс; горизонтальної інтеграції, що використовує функціональний ресурс, який забезпечує ефект мультиплікації; синергетичної орієнтації використання інтелектуальних ресурсів.

Узгоджена в часі і просторі дія всіх вищезазначених механізмів є необхідною умовою реалізації синергетичних ефектів у покращенні ефективності діяльності сучасних підприємств, інноваційний шлях розвитку яких складає ядро синергетичного менеджменту, технології управління в умовах XXI століття.

До складу механізму корпоративного управління фінансовою безпекою підприємства слід також включити критерії оцінювання рівня фінансової безпеки. Їх наявність дасть змогу якісно і кількісно оцінювати рівень фінансової безпеки на тому чи іншому підприємстві [2].

Усі перелічені елементи пов'язані між собою і складають єдиний механізм управління фінансовою безпекою підприємства (рис. 1).

Для здійснення оцінки фінансового стану ми обрали молокопереробні підприємства акціонерної форми власності, які розташовані у Західному регіоні України. На нашу думку для здійснення такої оцінки фінансового стану, доречним є застосування таких найбільш оптимальних фінансових коефіцієнтів, як: рентабельність операційної діяльності підприємства ($P_{6.1}$), рентабельність усієї діяльності підприємства ($P_{6.2}$), рентабельність активів ($P_{6.3}$), рентабельність виробничих фондів ($P_{6.4}$), рентабельність власного капіталу ($P_{6.5}$), рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком ($P_{6.6}$), коефіцієнт фінансової автономії (незалежності) ($K_{7.1}$), коефіцієнт фінансової стабільності ($K_{7.2}$), коефіцієнт фінансової стійкості ($K_{7.3}$), коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності) ($K_{7.4}$).

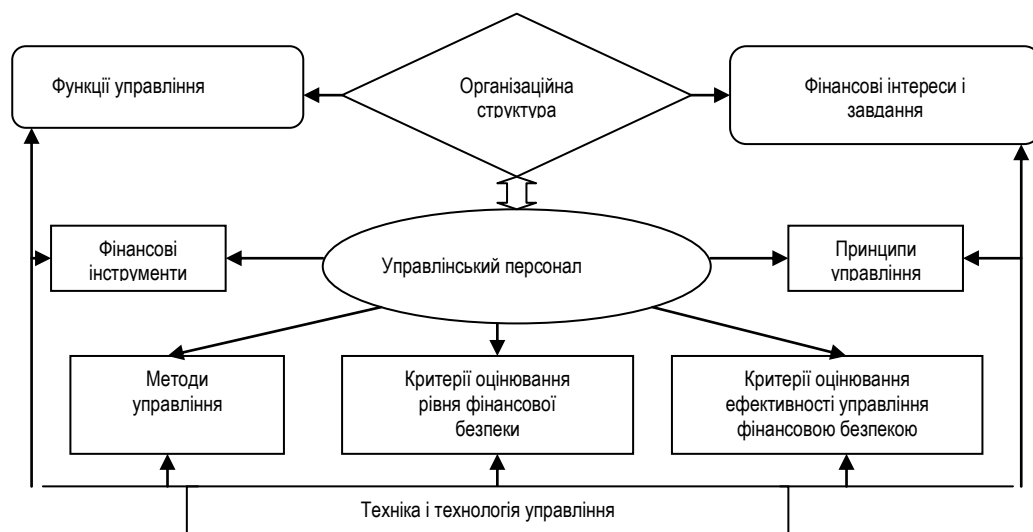

Рис. 1. Механізм управління фінансовою безпекою підприємства*

*Джерело: [3].

На основі фінансових показників молокопереробних підприємств акціонерної форми власності за 2013-2017 роки проведемо інтегральну оцінку фінансового стану досліджуваних підприємств, що буде відображати інтереси учасників, а отриманий інтегральний показник фінансового стану характеризуватиме інвестиційну привабливість підприємств. Результати кореляційних зв'язків між фінансовими показниками за таблицею Чедокка, що зведені у кореляційну матрицю є помірними (табл. 1).

Таблиця 1. Кореляційні зв'язки між фінансовими показниками молокопереробних підприємств акціонерної форми власності за 2013-2017 роки*

	P _{6.1}	P _{6.2}	P _{6.3}	P _{6.4}	P _{6.5}	P _{6.6}	K _{7.1}	K _{7.2}	K _{7.3}	K _{7.4}
P _{6.1}	1									
P _{6.2}	-0,05014	1								
P _{6.3}	0,12487	0,95257	1							
P _{6.4}	0,15647	0,94439	0,99706	1						
P _{6.5}	0,18110	0,93433	0,98244	0,99355	1					
P _{6.6}	0,18313	0,95438	0,99185	0,99651	0,99463	1				
K _{7.1}	0,13473	0,71661	0,57596	0,60461	0,66342	0,66309	1			
K _{7.2}	0,25048	0,89672	0,82515	0,83312	0,85102	0,87581	0,89814	1		
K _{7.3}	-0,28984	-0,40455	-0,65366	-0,65295	-0,61707	-0,59814	0,15309	-0,17456	1	
K _{7.4}	-0,00076	0,87042	0,76167	0,78360	0,82739	0,82101	0,94995	0,91886	-0,08013	1

*Джерело: власні розрахунки на основі [4; 5].

Примітка: рівень значимості 48%.

Кореляційні зв'язки між фінансовими показниками є сильними у ПАТ «Деражнянський молочний завод» (75%), ПАТ «Львів'ясомолпроект» (78%); значими – у ПАТ «Рахівський маслозавод» (52%), ПАТ «Тернопільський молокозавод» (61%), ПАТ «Львівський міський молочний завод» (50%), ПАТ «Чортківський сир завод» (61%); у інших молокопереробних підприємствах вибірки прослідковується помірний або слабкий кореляційний зв'язок між фінансовими показниками.

Розраховані інтегральні показники інвестиційної привабливості за даного розрахунку ранжуємо від меншого значення до більшого (табл. 2).

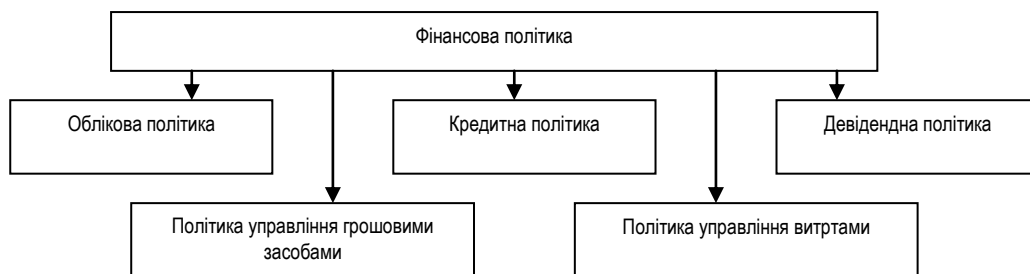
Таблиця 2. Рейтинг молокопереробних підприємств акціонерної форми власності за фінансовими коефіцієнтами, 2013-2017 рр.*

№ з/п	Підприємства	R	Місце в рейтингу
1.	ПАТ «Зарічненський молокозавод»	1,254633	1
2.	ПАТ «Прикарпатмолоко»	1,386019	2
3.	ПАТ «Тернопільський молокозавод»	1,489384	3
4.	ПАТ «Деражнянський молочний завод»	1,496749	4
5.	ПАТ «Львівський міський молочний завод»	1,552209	5
6.	ПАТ «Львівм'ясомолпроект»	1,647365	6
7.	ПАТ «Хмельницька маслосирбаза»	1,685280	7
8.	ПАТ «Дубномолоко»	1,717724	8
9.	ПАТ «Городенківський сирзавод»	1,847885	9
10.	ПАТ «Володимир-Волинський комбінат молочних продуктів»	1,895938	10
11.	ПАТ «Рава-Руський маслозавод»	1,963217	11
12.	ПАТ «Рахівський маслозавод»	2,006843	12
13.	ПАТ «Чортківський сирзавод»	2,418489	13
14.	ПАТ «Бродівський завод сухого знежиреного молока»	2,631962	14
15.	ПАТ «Острозький молокозавод»	2,933036	15
16.	ПАТ «Володимирецький молочний завод»	3,017832	16
17.	ПАТ «Дрогобицький молочний завод»	3,651377	17

*Джерело: власні розрахунки за даними [4; 5].

Управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств практично реалізовується завдяки фінансовій політиці підприємства.

Фінансова політика підприємства, як реалізація процесу управління фінансовою безпекою, включає багато складових (рис. 2).

Рис. 2. Складові фінансової політики підприємства*

*Джерело: складено автором на основі [6].

В рамках кредитної політики вирішується питання про забезпечення оборотними засобами, а саме визначається розмір власного оборотного капіталу та потреба в залученому; необхідність залучення довгострокових кредитів; вивчається структура капіталу і фінансова стійкість підприємства.

Політика управління грошовими потоками пов'язана з оптимізацією залишків коштів на рахунках підприємства, мінімізацією розривів між надходженням коштів та їх використанням, застосуванням різноманітних схем розрахунків. Поняття «грошові потоки» вперше з'явилося в економічній науці після другої світової війни у США. Двоїста природа грошового потоку проявляється в тому, що він використовується для оцінки як доходності, так і ліквідності підприємства.

Політика управління витратами реалізується за допомогою системи планів та бюджетування, передбачає розробку кошторисів (бюджетів) за основними елементами витрат і здійснення ефективного контролю за їх виконанням [7; 8].

Дивідендна політика повинна призвести до рівноваги інтересів як власників, так і менеджерів та інвесторів у відповідності до теорії агентських відносин, а також теорії портфелю, теорії структури капіталу з метою максимізації ціни підприємства. За цих умов можливі наступні варіанти дивідендної політики:

- дивіденди як постійний процент від прибутку;
- дивіденди як фіксовані виплати;
- дивіденди як виплати гарантованого мінімуму та екстра дивіденди;
- дивіденди як виплати акціями.

За проведеним аналізом дивідендної політики молокопереробних підприємств акціонерної форми власності за період 2013-2017 роки, показник чистого прибутку на 1 акцію мав тенденцію до зростання, рівень рентабельності акцій був позитивний у 6 підприємствах вибірки (ПАТ «Деражнянський молочний завод», ПАТ «Хмельницька маслосирбаза», ПАТ «Зарічненський молокозавод», ПАТ «Тернопільський молокозавод», ПАТ «Чортківський сирзавод» ПАТ «Городенківський сирзавод»), у інших підприємствах показник чистого прибутку на 1 акцію мав негативну тенденцію, рівень рентабельності акцій був негативним.

За показниками дивідендної політики за 2013-2017 роки показник середньорічної кількості простих акцій на молокопереробних підприємствах акціонерної форми власності не змінювався. Найбільшу кількість простих акцій мали такі підприємства, як: ПАТ «Тернопільський молокозавод» – 375000000 шт., ПАТ «Городенківський сирзавод» – 7520000 шт., ПАТ «Володимир-Волинський комбінат молочних продуктів» – 4091480 шт., ПАТ «Чортківський сирзавод» 2884500 шт., ПАТ «Дубномолоко» – 2683750 шт., ПАТ «Деражнянський молочний завод» – 2586708 шт.; найменша кількість акцій у ПАТ «Дрогобицький молочний завод» 13216 шт., ПАТ «Львів'ясомолпроект» – 80000 шт. (таблиця 3).

Таблиця 3. Середньорічна кількість простих акцій молокопереробних підприємств акціонерної форми власності за 2013-2017 роки*

№ п/п	Підприємство	Кількість акцій, шт.
1	ПАТ «Деражнянський молочний завод»	2586708
2	ПАТ «Хмельницька маслосирбаза»	138448
3	ПАТ «Володимир-Волинський комбінат молочних продуктів»	4091480
4	ПАТ «Рахівський маслозавод»	480000
5	ПАТ «Прикарпатмолоко»	1700000
6	ПАТ «Зарічненський молокозавод»	960305
7	ПАТ «Острозький молокозавод»	911400
8	ПАТ «Володимирецький молочний завод»	462511
9	ПАТ «Дубномолоко»	2683750
10	ПАТ «Тернопільський молокозавод»	375000000
11	ПАТ «Львівський міський молочний завод»	83680
12	ПАТ «Бродівський завод сухого знежиреного молока»	705980
13	ПАТ «Дрогобицький молочний завод»	13216
14	ПАТ «Львів'ясомолпроект»	80000
15	ПАТ «Рава-Руський маслозавод»	285715
16	ПАТ «Чортківський сирзавод»	2884500
17	ПАТ «Городенківський сирзавод»	7520000

*Джерело: власні розрахунки за даними [4; 5].

З метою комплексного формування механізму управління фінансовою безпекою молокопереробного підприємства необхідно переосмислити конкретні завдання існуючих елементів механізму, орієнтувати їх на виконання завдань, пов'язаних із забезпеченням фінансової безпеки підприємства, і відповідно до цього реструктурувати ці складові.

Висновки і перспективи.

Наведені підходи до визначення сутності механізму управління фінансовою безпекою молокопереробного підприємства надають можливість розкрити процес і конкретні завдання при формуванні цього механізму.

Таким чином, проведення аналізу та дослідження ідентифікації ознак механізму управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств дає можливість виявити зв'язки між фінансовими показниками діяльності, їх фінансової стійкості та платоспроможності, що в свою чергу призведе до ефективної нейтралізації фінансових ризиків та загроз.

Список використаних джерел

1. Мойсєнко І.П. Механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України: збірник науково-технічних праць*. Львів: РВВ НЛТУ України. 2011. Вип. 21.02. С. 141–146.
2. Картузов Є.П. Аналіз механізму управління фінансовою безпекою підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. №7 (133). 2012. С. 118-124.
3. Єрмошенко М.М., Горячева К.С. Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство: Наукова монографія. К. Національна академія управління. 2010. 232 с.
4. Державна служба статистики України. 2017. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>. (дата звернення : 20.12.2018).
5. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України. 2017. URL : <https://smida.gov.ua>. (дата звернення : 20.12.2018).
6. Бланк І.А. Управление финансовой безопасностью предприятия. Київ : Эльга, Ника-Центр, 2004. 784 с.
7. Горячева К.С. Механізм управління фінансовою безпекою підприємства: дис. ... канд. екон. наук: 08.06.01 / Київський національний університет технологій та дизайну. Київ : Київський національний університет технологій та дизайну, 2006. 174 с.
8. Мойсєнко І.П., Марченко О.М. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства. Львів, 2011. 380 с.

Статтю отримано: 25.12.2018 / Рецензування 02.02.2019 / Прийнято до друку: 21.03.2019

Aleksandr Khomenko
Postgraduate Student
State Agrarian and Engineering University in Podilya
Kamianets-Podilskiy, Ukraine
E-mail: kentos@ua.fm

ANALYSIS OF AUTHENTICATION OF SIGNS OF MECHANISM MANAGEMENT OF ENTERPRISES ON PROCESSING OF MILK FINANCIAL SAFETY

Abstract

Introduction. For today a problem in the permanent overfalls of economy results in appearance of risks and threats which result in the increase of danger in relation to the financial sphere of activity of enterprises on processing of milk. Authentication of signs of mechanism management financial safety will enable to find out connections between financial performance indicators, them financial firmness and solvency and by effective neutralization of financial risks and threats.

Methods. Methodological basis of research is a dialectical method of scientific cognition. The scientific and special methods of research are used, namely: abstractly logical, integral analysis, generalization, statistical.

Results. Conducted analysis of financial results of activity of enterprises on processing of milk, enables to find out the tendencies of financial indexes, analyse financial strength of enterprises security, probe work of managers in relation to the use of potential of enterprises, providing of necessities, in economic and business development, interests of participants management, increase of level of competitiveness, and will allow to develop the mechanisms management of enterprises financial safety on processing of milk of Ukraine. On the basis of conducted integral estimation of the financial state of the probed enterprises, interests of participants are represented, and the integral index of the financial state is got characterizes

the investment attractiveness of enterprises.

Discussion. The got results allowed to outline financial strength of enterprises security on processing of milk, to develop the mechanisms management financial safety which can be used enterprises on processing of milk in Ukraine.

Keywords: financial safety, economic security, management, threat, risk, financial safety.

References

1. Moysenko, I.P. (2011). Mehanizm upravlinnya finansovo-ekonomichnoyu bezpekoyu pidpryemstva [Mechanism of management of financial and economic security of the enterprise]. *Naukovyy visnyk NLTU Ukraini: zbirnyk naukovo-tehnichnyh prats* [Scientific herald of NFTU of Ukraine: collection of scientific and technical works], 21.02, 141–146.
2. Kartuzov, E.P. (2012). Analiz mehanizmu upravlinnya finansovoyu bezpekoyu pidpryemstva [Analysis of the mechanism of financial security management of the enterprise]. *Aktualni problemy ekonomiky* [Actual problems of the economy], 7 (133), 118-124.
3. Yermoshenko, M.M., & Goryacheva, K.S. (2010). *Finansova skladova ekonomichnoi bezpeky: derzhava i pidpryemstvo: Naukova monografiya* [Financial component of economic security: state and enterprise: scientific monograph]. Kyiv, Ukraine: Natsionalna akademiya upravlinnya.
4. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. (2017). <http://www.ukrstat.gov.ua>. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Agentstvo z rozvytku infrastruktury fondovogo rynku Ukrainy. (2017). <https://smida.gov.ua>. Retrieved from <https://smida.gov.ua>.
6. Blank, I.A. (2004). Upravlenie finansovoy bezopasnostyu predpriyatiya [Enterprise financial security management]. Kyiv, Ukraine: Elga, Nika-Tsentr.
7. Goryacheva, K.S. (2006). *Mehanizm upravlinnya finansovoyu bezpekoyu pidpriemstva. Candidate's thesis*. Kiyivskiy natsionalniy universitet tehnologiy ta dizaynu. Kyiv.
8. Moysenko, I.P., & Marchenko, O.M. (2011). *Upravlinnya finansovo-ekonomichnoyu bezpekoyu pidpriemstva* [Management of financial and economic security of the enterprise]. Lviv, Ukraine.

Received: 12.25.2018 / Review 02.02.2019 / Accepted 03.21.2019

